

İlm-i cifir üzerine

Ekrem Bey: “Cifir İlmi ne demektir? Konusu nedir? Ebced hesabıyla ilgisi nedir? Peygamber Efendimiz (asm) zamanında bu ilim var mıydı?”

Yirmi sekiz harften ibaret olan Arap alfabesi, Emevî Halifesi Abdülmelik bin Mervan zamanına kadar Ebced tertibiyle okunur ve yazılırdı. Abdülmelik bin Mervan zamanında Nasr bin Asım ile Yahyâ bin Ya’mer el-Udvânî’den kurulan bir ekip, Arap alfabesinin harf sırasını değiştirdi ve birbirine benzer harflerin ard arda sıralanması esasına dayalı “hurûf-u hecâ” denilen bugün kullanılan alfâbeyi oluşturdu ve yazı dilinde bu alfabe kullanılmaya başlandı.

Arap harflerinin ebced tertibine göre dizilişinin Hazret-i Âdem’e (as) dayandığı rivâyet edilir. Bu tertip ile alfabenin kullanıldığı tarih süreci içerisinde, zamanla bu harflere sayısal değerler verilmiş; bu sayısal değerler âlimler, edebiyatçılar ve şâirler tarafından makbul ve muteber karşılanmış ve kullanılmaya başlanmıştır. Şâirler ve edipler, yazdıkları şiir ve yazılarda ebced hesabını da kullanmışlar ve harflere verilen sayı değerleri ile önemli tarihleri kaydetmişler; zaman içinde bu usûl yaygınlaşma ve gelişme istidadı göstermiş; âdetâ Arap alfabesinin bir yan ilim dalı olarak olgunlaşmış ve adına da “Cifir İlmi” denmiştir.

Ebced dizilişine göre Arap alfabesi; “elif, bâ, cim, dâl, he, vav, ze, ha, tı, yâ, kef, lâ, mim, nûn, sin, ayın, fe, sad, kaf, rı, şın, te, se, hı, zel, dad, zı, ğayın” şeklindedir ve “ebced” ismini de bu dizilişin ilk harflerinden almıştır. Bu alfabe kolay ezberlensin diye şu formül ile de ifâde edilmiştir: “Ebced, Hevvez, Huttî, Kelemen, Sa’fes, Karaşet, Seha, Dazağ”. Bu dizilişe göre Arap alfabesi sayısal değer açısından üçe ayrılmış; ilk dokuz harfe “âhâd” yani “birler”; ikinci dokuz harfe “âşâr” yani onlar; üçüncü on harfe “miât” yani “yüzler” denmiş ve bu usûl üzerine harflere rakam değerleri verilmiştir. Harflere verilen rakam değerleri şöyledir: elif: 1; bâ: 2; cim: 3; dâl: 4; he: 5; vav: 6; ze: 7; ha: 8; tı: 9; yâ: 10; kef: 20; lâ: 30; mim: 40; nûn: 50; sin: 60; ayın: 70; fe: 80; sad: 90; kaf: 100; rı: 200; şın: 300; te: 400; se: 500; hı: 600; zel: 700; dad: 800; zı: 900; ğayın: 1000’dir.

Kur’ân-ı Kerim inmeye başladığında Araplar arasında Ebced hesabı biliniyordu ve alfabenin sırlarına hâkim şâirler ve edipler tarafından da kullanılıyordu. Arap Lisanının en gelişmiş döneminde nazil olmaya başlayan ve mu’cize ifâdeleriyle şâirleri ve edipleri hemen etkisi altına alan ve mest eden Kur’ân-ı Kerim’in; Arap dilini vahiy dili olarak kabul edip, Arap dilinin bir yan ürünü diyebileceğimiz Cifir İlmini reddetmesi düşünülemezdi. Esasen Cifir İlmini reddetmesi için geçerli bir sebep de yoktu. Zira Kur’ân-ı Kerim prensip olarak, insanlığın zararına

kullanılmayan her “birikime” kapılarını açan bir İlâhî Kitaptı. Cifir İlmi ise, Arap dilinin binlerce yıllık birikimini yansıtan bir ürünü idi.

Nitekim, edebiyatça, belâğatça, güzel ve şâirâne söz söylemek san’atı bakımından ve bilhassa düpedüz hakikati ifade etmesi açısından şairlerin ve edebiyatçıların gerisinde asla kalmayan ve sözüyle-hakikatiyle her bir şairi, edebiyatçıyı ve akıl ehlini hayran bırakan Kur’ân-ı Kerîm’in, âyetlerini Cifir ilmine göre muhtelif tarihler veren birer anahtar hüviyetinde donatması, mu’cize oluşunun da bir gereği idi. Bundan dolayıdır ki, Peygamber Efendimiz’den (asm) günümüze kadar ehil âlimler tarafından, Kur’ân-ı Kerim’in âyet ve kelimelerinden Cifir İlmine göre bazı tarihler çıkarıla gelmiş ve bazı hakikatlerin esrarına bu yol ile ulaşılabilmiştir.

Ancak, bu çalışmayı bu ilme vakıf ehliyetli ulema yapabilir. Yoksa herkesin bu ilme göre tarih çıkarma girişimi yanlış ve aldatıcı sonuçlara götürebilmektedir.

Bir gün Yahûdî âlimlerinden bir kısmı Peygamber Efendimizin (asm) huzurunda Bakara Sûresi ve Meryem Sûresinin başlarında bulunan mukattâ harflerinden Cifir İlmine göre tarih çıkararak:

“Yâ Muhammed! Senin ümmetinin müddeti az olacaktır!” demişlerdi.

Allah Resûlü (asm) de sair sûrelerin başlarında bulunan mukatta harflerini Cifir İlmine göre yorumlayıp:

“Az değil; daha var!” buyurdu.¹

Osmanlı ulemâsından Molla Câmi, Sebe’ Sûresinin 15. Âyetinde geçen “beldetün tayyibetün” ibâresinden ebced hesabına göre hicrî 857, milâdî 1453 tarihini çıkarmış ve İstanbul’un Fethinin bu âyetle de müjdelendiğini haber vermiştir.²

Cifir İlmi; Hazret-i Ali (ra), Hazret-i Cafer-i Sadık (ra), Hazret-i Abdulkadir-i Geylânî (ks), Muhyiddin-i Arabî (ra) gibi birçok İslâm ulemâsı tarafından kullanıldığı gibi, asrımızda Üstad Bedüzzaman (ra) tarafından da kullanıldığı ve muhtelif tarihlere, haberlere ve müjdelere işaret edildiği bilinmektedir.

Öyle ki, Hazret-i Ali’nin, Celcelûtiye adlı kasidesinde Risâle-i Nûr’dan haber verdiği Sekizinci Şuâ’da Cifir İlmiyle beyan edilir. Yine Hazret-i Abdulkadir-i Geylânî’nin (ra), kendisinden sekiz yüz sene sonra gelen Risâle-i Nûr’u kerametle müjdelediği, aynı ilimle Sekizinci Lem’a’da izah edilir. Birinci Şuâ’da ise, Kur’ân-ı Kerim’den otuz üç âyet-i celîlenin Risâle-i Nur’a işaret ettiği yine Cifir İlmiyle tesbit edilir.³

Cifir İlmine tarih boyunca aşına olunduğu, kullanıldığı ve Kur’ân’dan da bu ilme dayanarak bazı tarih, haber ve müjdelerin çıkarıldığı bir vak’adır; ancak bu ilim, gaybı yalnız ve yalnız Allah’ın bildiği; Allah bildirmediği takdirde hiçbir kulun gaybı

bilemeyeceği hakikatine gölge düşürecek şekilde kullanılamaz, kullanılmamıştır. Bedüzzaman Hazretleri de (ra) Kur'ân'dan bu çerçevede verdiği haberlerde, "Gaybı Allah'tan başka kimse bilmez!" hakikatini hep hatırlatmış; gerçek ilmin Allah katındaki ilim olduğu âyetini⁴ mübarek dilinden düşürmemiştir.

Dipnotlar:

- 1- Bedüzzaman, Şuâlar, S.613.
- 2- Yazır M. H. Elmalılı Tefsiri, S. 3956.
- 3- Sikke-i Tasdik-i Gaybî, S. 63, 101, 125.
- 4- Ahkaf Sûresi, 46/23.